

Gróf Bercsényi Miklós

„Eb ura fakó! József császár nem királyunk!”

(Bercsényi Miklós ezen híres szavai készítették elő a Habsburg-ház trónfosztását)

1725. november 6-án, száműzetésben fejezte be életét gróf Bercsényi Miklós, II. Rákóczi Ferenc fejedelem hűséges barátja és bizalmasa, a kuruc szabadságharc (1703-11) második számú vezetője. Bercsényi, aki pályája elején a Habsburgok oldalán, a törökellenes küzdelmek révén emelkedett magasra, I. Lipót (ur. 1657-1705) politikájából kiábrándulva a dinasztia elleni felkelés egyik fő értelmi szerzője lett, a bukás után pedig az emigrációban is kitartott legjobb barátja mellett.

Bercsényi 1665-ben, egy földbirtokos család gyermekeként látta meg a napvilágot, a Trencsén vármegyében található Temetvényen. A fiatalember rövid ideig a nagyszombati egyetemen tanult, a török elleni felszabadító háború kezdetén azonban otthagyta az iskolát, és csatlakozott Esterházy Pál nádorhoz. Bercsényi Miklós a Szent Liga harcai során számos alkalommal kitüntette magát, nem véletlen, hogy Vágsellyén kapitányi, Buda visszafoglalása után pedig már ezredesi rangba emelkedhetett. A fiatal nemes bátorságát 1686 során a visszafoglalt Szeged városának kapitányi tisztségével honorálták, a következő évben pedig Bercsényi - I. Lipót jóvoltából - grófi cím birtokosa és aranysarkantyús vitéz lett.

Bár a fiatalember a következő években is szépen emelkedett a ranglétrán - Ung vármegyei főispánnak, később vicegenerálisnak, majd felső-magyarországi hadbiztosnak is kinevezték -, idővel mindinkább megérett benne az a szándék, hogy szembeszegüljön a Habsburgok önkényével, és felszabadítsa az országot a

dinasztia uralma alól. A gróf életében a vízváltó az 1696-97-es esztendő volt, ebben az időszakban barátkozott össze ugyanis az új sárosi főispánnal, II. Rákóczi Ferencsel; Bercsényi már ekkor megosztotta terveit a későbbi kuruc fejedelemmel, a következő év során azonban mégis hathatós segítséget nyújtott a hegyaljai felkelés leverésében.

A századfordulón Bercsényiék a tettek mezejére léptek, a XIV. Lajos francia király (ur. 1643-1715) pártfogását kereső összeesküvés azonban már az előkészületek során kudarcba fulladt, a Párizsba küldött levelek ugyanis I. Lipót kezébe kerültek. Rákóczit elfogták, a gróf pedig Lengyelországba menekült, ahol a Bécsújhelyről szerencsésen megszabaduló főispán fél év után csatlakozott hozzá. A két jó barát másfél esztendőn át élvezte a lengyelek vendégszeretetét, közben pedig Bercsényi komoly érdemeket szerzett a svéd és francia diplomáciai kapcsolatok kiépítésében. 1703 tavaszán aztán, miután a korábban Brezánba látogató Esze Tamás a Tiszaháton kibontotta a kuruc felkelés zászlaját, a gróf jelentős lengyel segítséggel tért vissza Magyarországra.

A nyolc évig tartó küzdelem során Bercsényi Miklós mindvégig Rákóczi hűségese segítője, a szabadságharc egyik legjelentősebb hadvezére és politikusa maradt: nevéhez fűződött például az 1703. évi sikeres felvidéki hadjárat vezetése, az 1705-ös szécsényi országgyűlésen oroszánrészt vállalt a konföderáció - lényegében a kuruc állam - megszervezésében, első szenátorként pedig az 1707-es ónodi országgyűlés trónfosztási határozatában is fontos szerepet játszott. Bercsényi, miközben a kuruc erők főparancsnokaként szinte állandóan táborban volt, a fejedelem legfőbb bizalmasaként kézben tartotta a Habsburgokkal folytatott alkudozásokat - a gróf vezette például az 1706. évi nagyszombati tárgyalásokat is -, emellett pedig a svéd, francia, illetve orosz orientációjú kuruc diplomácia szálai is nála futottak össze. Ugyancsak Bercsényi próbálta meg tető alá hozni Rákóczi lengyel királyságát, ám erőfeszítései nem jártak sikerrel.

Bercsényi Miklós gróf 1710 során, Nagy Péter orosz cár (ur. 1682-1725) támogatásának megszerzése reményében elhagyta Magyarországot, a szabadságharc bukása miatt pedig nem is nyílt több alkalma a visszatérésre. Rákóczihoz hasonlóan a kuruc főgenerális is elutasította a szatmári békében felkínált amnesztiát, ő azonban a lengyelországi évek után nem követte a fejedelmet Párizsba - fia, László viszont így tett, és később XV. Lajos (ur. 1715-1774) testőrszázadosa, majd Franciaország marsallja lett -, hanem a Portánál keresett menedéket. III. Ahmed (ur. 1703-1730) épp ekkor, 1716-ban üzent hadat a Habsburgoknak, Bercsényi pedig a szultán szolgálatába szegődött, és a háború során - mintegy 20 000 harcos élén - egy ízben be is tört Magyarország területére.

A küzdelem oszmán vereséggel ért véget, és bár Ahmed a Béccsel folytatott tárgyalások során megtagadta a gróf - és az időközben Törökországba érkező Rákóczi - kiadatását, a magyar bujdosók mozgástere a pozsareváci béke megkötése után nagymértékben leszűkült. Bercsényit és a fejedelem népes kíséretét a Márvány-tenger partján fekvő Rodostóba internálták, ahol az idős gróf később harmadszor is megházasodott: 1723-ban Mikes Kelemen szerelmét, Kőszeghy Zsuzsannát vette a feleségül.

A fiatalasszony aztán hamar megözvegyült, ugyanis férjét, Rákóczi segítő társát és hű barátját 1725. november 6-án utolérte a halál. Bercsényi Miklóst a bujdosók Rodostóban helyezték végső nyugalomra, 1906-ban pedig hamvait - a fejedelem maradványaival együtt - hazaszállították Magyarországra, és a kassai dómban temették újra.